

Merinde duhovnicești pentru călătoria spre cer

Traducere din limba rusă:

Denis Chiriac

EDITURA EGUMENIȚA

2020

(Sfântul Maxim Grecul, *Opere*, Partea a II-a, Ediția Academiei Teologice din Kazan, 1860);

6. Сборник проповедей «Слово архимандрита Феофана», 1859 (Colecție de predici „Cuvântul Arhimandritului Teofan”, 1859);

7. Святитель Игнатий Брянчанинов, Чаша Христова, Санкт Петербург, 1862 (Sfântul Ignatie Briancianinov, *Potirul lui Hristos*, Sankt Petersburg, 1862);

8. Святитель Инокентий Борисов, Полное собрание сочинений, том I-V, Санкт Петербург, 1908 (Sfântul Inochentie Borisov, *Opere complete*, volumul I-V, Sankt Petersburg, 1908);

9. Святитель Феофан Затворник, Начертание христианского нравоучения, 1891 (Sfântul Teofan Zăvoarățul, *Învățăături de credință creștine*, 1891);

10. Святитель Филарет Дроздов, Слова и речи, том I-V, 1821-1849 (Sfântul Filaret Drozdov, *Cuvinte și cuvântări*, volumul I-V, 1821-1849);

11. Сочинения Святаго Димитрия, Митрополита Ростовскаго, том I, Москва, 1839 (*Operele Sfântului Dimitrie, Mitropolitul Rostovului*, volumul I, Moscova, 1839);

12. Творения иже во святых отца нашего Тихона Задонского, Москва, 1889 (*Operele celui întru sfinți Părintelui nostru Tihon din Zadonsk*, Moscova, 1889).

Cuprins

Prefață	5
<i>Ce au uitat oamenii</i>	7
<i>Despre suferință și voia lui Dumnezeu</i>	27
<i>Despre rugăciune și pocăință</i>	47
<i>Despre sensul vieții și pronia divină</i>	77
<i>Despre Dumnezeu și Maica Domnului</i>	97
<i>Despre Biserică și Sfânta Scriptură</i>	117
<i>Despre Liturghie și Euharistie</i>	139
<i>Despre neputințe și întristare</i>	157
<i>Despre gândurile necurate</i>	169
<i>Despre războiul nevăzut</i>	181
<i>Despre relația cu aproapele</i>	193
Bibliografie	213

dinamica vieții cu Hristos. Mântuitorul Însuși ne încurajează, zicând: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28).

Prin urmare, alege din merindele duhovnicești ale acestei cărți după bunul plac, ceea ce îți place, ceea ce îți lipsește, ceea ce te hrănește mai bine sau îți aduce Părinteasca mângâiere. Iar, după ce te-ai întărit, continuă-ți călătoria vieții în compania prietenilor tăi duhovnicești, sfinții, și nu deznădăjdui, căci Domnul este aproape.

Traducătorul

Ce au uitat oamenii

Omule, precum este lumânarea care arde în fața ta, la fel este și viața ta. Cu cât lumânarea arde mai mult, cu atât se micșorează mai tare. La fel și tu, cu cât mai mult trăiești, cu atât mai mult se scurtează vremea vieții tale. Dacă lumânarea arde până la sfârșit și se stinge, la fel se va termina și viața ta omenească și vei muri. După cum, stingându-se lumânarea, ni se pare că nici nu ar fi fost, așa și atunci când omul moare și este înmormântat, se pare că nici nu a existat. Vezi, omule, ce este omul și ce este viața lui! Adu-ți aminte că așa și viața ta se va stinge, precum vezi lumânarea care fumează în fața ta și pregătește-te din timp pentru sfârșitul tău, ca să ai unul fericit.

Sfântul Tihon din Zadonsk

Umanitatea, mai ales popoarele creștine, este angajată în războiul duhovnicesc cu vrăjmașul primordial al lui Dumnezeu și al omului. Grație dreptății și milei lui Dumnezeu, în această luptă se formează, ca în menghină, calitățile bune ale sufletelor create după chipul lui Dumnezeu, suflete care ies din această luptă curate, întărite în credință și în virtute. Prin această luptă a răscumpărării sufletelor,

Respect pentru oameni și cărți

preaînțeleptul și atotbunul Creator încearcă sufletele precum se încearcă aurul în foc.

Sfântul Ioan de Kronstadt

Frica de Dumnezeu, iată ce au pierdut oamenii! De aceea și suferă, deoarece cred că ei înșiși, prin puterile proprii, pot schimba ceva. Dar nu, oamenii sunt dispuși mai degrabă să moară duhovnicește, decât să-și sacrifice mândria, orgoliul lor „nobil”, așa cum îl numesc ei. Mândria l-a alungat din rai pe Luceafărul, care și-a pierdut măreția cerească din cauza acestei patimi. Oamenii cred că sunt pe cale să obțină fericirea și prosperitatea aici pe pământ, datorită ostenețelor lor personale. Însă sunt surprinși și triști, dacă ajung la situația contrarie (adică sunt nefericiți și neîmpliniți, în pofida tuturor eforturilor depuse). Ei uită că omul însuși nu poate face nimic, dacă Cel Preaînalt nu își exprimă voința în acest sens.

Dacă niciun fir de păr nu cade din cap fără voia lui Dumnezeu, credeți cu adevărat că întâmplări din viața națiunilor întregi se produc fără voia Creatorului? Cu adevărat, ni se pare adesea că se întâmplă ceva nepotrivit, ceva în dezacord direct cu legile divine. Ceea ce nu știm noi este faptul că se vor produce schimbări în psihologia acestor suferinzi de acum. Nu știm că, poate, Mântuitorul a decis să-i curețe pe toți prin aceste suferințe inumane. Hristos este iubirea cea mai înainte de veci, or iubirea nu cade niciodată. Așadar, Domnul nu lasă cu privirea Lui pământul păcătos nici pentru o clipă. El vede

totul și îngăduie cele întâmplate, dar nu ne este de folos nouă, păcătoșilor, să știm de ce le îngăduie.

Să ținem minte un lucru, că suntem creștini, și să acționăm întotdeauna pornind de la premiza aceasta. Care este datoria unui creștin? Să-L mărturisească pe Hristos fără teamă și să nu cedeze niciodată ceva din conștiința sa creștină. Oare eu am crezut că va trebui să-i mângâi pe atât de mulți oameni? Simt adesea că sunt slab trupește și duhovnicește, însă trebuie să iau atât de multe suflete slabe sub oblăduirea mea. Or, oarecum mă pun garant în fața lui Dumnezeu pentru oamenii care mi se încredințează și va trebui să dau un răspuns pentru ei înaintea tronului lui Dumnezeu.

Nu este o glumă să îți asumi responsabilitatea înaintea lui Dumnezeu pentru sute de oameni, care s-au încredințat îndrumării tale duhovnicești. Mulți oameni se gândesc: „Ce mare greutate e să dai sfaturi?”. Până la urmă, Hristos îmi pune un anumit răspuns în inimă, iar eu nu mai rămân liber în mine însumi. Este mai bine să nu ceri deloc sfatul Bătrânului, decât să nu-l urmezi. Vrajmașul nu așteaptă decât să încurce cu mrejele sale pe omul care nu ascultă de povața omului lui Dumnezeu.

Sfântul Alexei Soloviov

Când mergem într-o coloană lungă, îi vedem doar pe cei ce ne stau aproape, nu știm ce se petrece în fața și nici în spatele coloanei. Este suficient să o părăsim și să ne poziționăm undeva mai sus, ca să putem vedea coloana întregă, de unde începe și în-

Respect pentru oameni și cărți

cotro se îndreaptă. Într-un mod similar, cei care au cunoscut această pace binecuvântată a sufletului își văd propriile vieți în întregime. Acesta este un veritabil indiciu că au fost învredniciți de Sfântul Duh.

Starețul Mihail al Valaamului

Ați cugetat vreodată de ce toți Sfinții Apostoli au primit cununa muceniei, au murit pe cruce, au fost tăiați cu sabia ș.a.m.d., iar Apostolul Ioan Teologul a ajuns până la adânci bătrâneți și s-a sfârșit în pace? Fiindcă Apostolul Ioan avea o mare, neasemănată și nețărmurită dragoste creștinească, în fața puterii căreia cedau chiar și prigonitorii. Ea potolea orice răutate, îi descuraja pe prigonitori și transforma ura lor în dragoste.

Sfântul Alexei Mecevo

Învățătura de credință creștină se zidește pe cele mai înalte și mai luminoase concepții despre Dumnezeu, despre om și despre relația dintre ei. Religia creștină învață despre demnitatea exclusivă a personalității umane. Omul a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Chipul lui Dumnezeu în om reprezintă reflexia facultăților Creatorului: rațiunea, voința, libertatea, atracția spre bine.

Asemănarea înseamnă asemănarea cu Creatorul atât în sensul desăvârșirii duhovnicești, cât și în cel al valorificării și al transfigurării naturii, în lucrarea de organizare a unei vieți fericite și corecte. Omul este pus de Dumnezeu împărat și stăpân al naturii, stăpânul ei rațional și administratorul ei. În mod minunat

ne zugrăvește vechiul psalm modul în care Dumnezeu l-a înălțat pe om deasupra întregii creații: *Pusu-l-ai pe dânsul peste lucrul mâinilor tale, toate le-ai supus sub picioarele lui* (Psalmul 8, 6-7).

Sfântul Luca al Crimeii

Fraților, pe lângă preocupările legate de chemarea noastră în lume, fiecare dintre noi are datoria de a se educa pe el însuși și pe copiii lui pentru Domnul, pe lângă educația cea lumească. Necesitatea acestei educații pentru cer și pentru Domnul este evidentă pentru fiecare dintre noi, fiindcă Creatorul ne-a creat pentru o altă viață în veacul cel viitor, care nu va avea sfârșit și va fi radical diferită de viața aceasta vremelnică: *Moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii* (Matei 25, 34).

Sfântul Ioan de Kronstadt

Milostenia trebuie împărțită nu din cele răpite și nedrepte, ci din averile proprii date nouă de Dumnezeu. Căci a lua de la unul și a da altuia nu este milostenie, ci un act inuman, înșelăciune sau tentativă de adormire a conștiinței, care, fiind împovărată de nedreptate, nu va înceta să îl mustre pe răpitor. O asemenea milostenie este urâciune în fața lui Dumnezeu.

Cine aduce jertfă din averea săracilor junghie pe fiu înaintea tatălui său, spune Isus Sirah (Înțelepciunea lui Isus Sirah 34, 2). Un asemenea om ar trebui să facă ceea ce a făgăduit să facă și Zahau vameșul în prezența lui Hristos (vezi Luca 19, 8): tot ceea ce a

Respect pentru oameni și cărți

adunat rău să cheltuie bine; să-i despăgubească pe cei pe care i-a nedreptățit; să nu mai facă nedreptate pe viitor; să se căiască de faptul că a săvârșit nedreptate și că a încălcat legea lui Dumnezeu, din momentul acela hrănindu-se din rodul muncilor sale binecuvântate.

Sfântul Tihon din Zadonsk

Domnul nu le reproșează fariseilor prescripțiile exterioare și regulile de comportament, ci dependența de ele și faptul că s-au oprit la o reverență exterioară a lui Dumnezeu, neavând grijă de ceea ce este în inimă (vezi Matei 7, 1-8). Este imposibil fără forma exterioară. Chiar și cea mai sublimă formă interioară o necesită și pe cea exterioară, ca expresie și veșmânt. De fapt, forma interioară nu este niciodată singură, ci întotdeauna în alianță cu cea exterioară; numai în teoriile false acestea se separă.

Reiterez: evident că forma nu este nimic fără fond, iar prețul ei rămâne condiționat de prezența aspectului interior. Așadar, dacă nu există fondul, forma este ca și cum nu ar exista nimic. Totuși, suntem atât de susceptibili la cele exterioare și la aparențe, în care interiorul este exprimat și ia o anumită formă, încât, după împlinirea prescripțiilor exterioare, rămânem liniștiți, fără să ne gândim dacă există și componenta interioară sau nu. Întrucât interiorul este mai dificil decât exteriorul, este foarte simplu să rămâi blocat pe cea din urmă, fără să te îndrepti la cea dintâi. Dar ce să facem? Trebuie să ne stăpânim pe noi înșine și să ținem cont de aspectul

interior, să ne străduim întotdeauna prin exterior și cu ajutorul exteriorului să considerăm lucrarea ca fiind lucrare numai atunci când interiorul este combinat cu exteriorul. Nu există altă cale. Atenția la propriul sine, trezvia și privegherea sunt singurele pârghii pentru creșterea firii noastre grosiere și căzute. Este minunat că cel care are partea interioară nu renunță niciodată la cea exterioară, deși nu pune un accent special pe ea.

Sfântul Teofan Zăvorâtul

Asprimea moralității evanghelice nu este crudă și poruncile ei sunt ușor de împlinit, prin lucrarea harului. Ei bine, o mărturie concludentă în sensul acesta sunt ucenicii și următorii lui Hristos, binecuvântatele experiențe duhovnicești, adeverate și consolidate de curgerea secolelor. Acești următori ai Lui desăvârșiți, dintre care mulți simțeau firește și în chip viu o ușurință harică, nu doar atunci când purtau jugul poruncilor neapărat trebuincioase, ci mai adăugau la el, din proprie inițiativă, și jugul sfaturilor evanghelice.

Sfântul Filaret al Moscovei

Asemenea smochinului neroditor, oamenii se ascund după o înfățișare înșelătoare, fără să aibă roadele lăuntrice, faptele bune. Pentru a aduce roade, este nevoie de efortul încercării sinelui, al adâncirii în sine, al pocăinței neîncetate și al rugăciunii, puțini fiind cei care se sârguiesc cu asemenea preocupări. Cât de puțini sunt cei cu adevărat pătrunși

Respect pentru oameni și cărți

de smerita cugetare, cei milostivi, cei însetați și flămânzi după adevăr, cei curați cu inima, cei care caută pacea și o urmează, cei care iubesc adevărul și rabdă prigoane pentru El! Dar de ce? Pentru că oamenii nu vor să pătrundă mai adânc în sinele lor și nici să se cunoască pe ei înșiși. Pustietatea și necurăția lor îi sperie, iar ei își întorc ochii de la ele ca să poată trăi într-o permanentă înșelare de sine.

Sfântul Ioan de Kronstadt

Adevărata viziune asupra lumii este disponibilă numai celor care nu au preocupări egoiste. Adevăratul ascetism este inspirat nu de dispreț, ci de îndemnul transformării. Lumea trebuie readusă la frumusețea sa inițială, din care a căzut în păcat. Din această cauză ascetismul duce la acțiune. Lucrarea răscumpărării este împlinită de Dumnezeu cu adevărat, dar omul este chemat să coopereze în această lucrare răscumpărătoare. Căci răscumpărarea constă tocmai în redobândirea libertății. Păcatul este sclavia, iar „Ierusalimul cel de sus este liber”. Această interpretare a încercării ascetice poate apărea neașteptată și ciudată, și cu siguranță incompletă.

Lumea ascezei este complexă, deoarece constituie un tărâm al libertății. Există multe drumuri, dintre care unele se termină pe alei pustii. Desigur, din punct de vedere istoric, ascetismul nu duce întotdeauna la creativitate. Trebuie totuși să distingem clar între indiferența față de sarcinile creative și neacceptarea lor. Noi și diverse probleme ale culturii sunt dezvăluite prin formarea ascetică și ne

dezvăluie noua ierarhie de valori și scopuri. De aici aparenta indiferență a ascetismului față de multe sarcini istorice. Aceasta ne readuce la conflictul dintre Imperiu și Deșert sau, mai bine zis, dintre Istorie și Apocalipsă. Este întrebarea de bază a semnificației și valorii întregului efort istoric. Scopul creștin, în orice caz, transcende istoria, deoarece transcende și cultura. Dar Omul a fost creat pentru a moșteni veșnicia.

Părintele George Florovsky

La ce îți vor folosi toată averea, toată slava și toate bucuriile acestei lumi, dacă pierzi mântuirea veșnică? Nu este niciun folos acolo unde sufletul piere. Nu numai viața veșnică, ci și viața vremelnică a omului este mai prețioasă decât întreaga lume. Cine nu l-ar numi nebun pe cel care vrea să-și piardă viața vremelnică și scurtă, pentru a câștiga lumea? De ce are nevoie de lumea întreagă, dacă el singur piere?

Nici slava celui slăvit, nici bogăția celui bogat, nici luxul celui răsfățat nu se vor duce cu ei în viața veșnică, căci toate cele lumești se despart de cei care le-au deținut în timpul vieții, după moartea lor. Dacă nimeni nu vrea să-și piardă viața vremelnică pentru a câștiga lumea întreagă, cu atât mai mult nu se cuvine ca noi, creștinii, să pierdem viața veșnică, care este incomparabil mai bună, fericită și râvnită, fiind *singurul lucru care ne trebuie de fapt* (cf. Luca 10, 42).

Sfântul Tihon din Zadonsk